

81. Latvijas Universitātes
starptautiskā zinātniskā
konference 2023

Latvijas Universitātes vēsturiskais karogs – no pirmsākumiem līdz mūsdienām

Rūdolfs Rubenis Mg.hist.,

Latvijas Universitātes Muzeja krājuma glabātājs

levads

- 2023. gada 16. novembrī Latvijas Universitātes (LU) vēsturiskajam karogam apritēs 85 gadi kopš tā izveides un iesvētīšanas – 1938. gada 16. novembrī, īsi pirms Latvijas Republikas 20. gadadienas - šogad 18. novembrī Latvijas valsts atzīmēs savu 105. gadadienu;
- Karogam kā vienam no Latvijas Universitātes – neatkarīgās Latvijas valsts nacionālās *Alma Mater* – simboliem ir unikāla un sarežģīta vēsture;
- Tās vēsture aizsākās 20.gadsimta 30.gados, nevis sākot ar 1919. gada 28. septembri, un arī studentu akadēmisko mūža organizāciju starpā pastāvēja strīds par tā izmantošanu 18.novembra gājienam no Latvijas Universitātes līdz Rīgas Brāļu kapiem;
- Interesanti ir tas, ka tika mēģināts izveidot LU karogu, kas līdzīgs Valsts prezidenta karogam.

Referāta mērķis ir izvērtēt Latvijas Universitātes vēsturiskā karoga sarežģīto vēsturi no pirmsākumiem līdz mūsdienām, pievēršoties interesantajiem faktiem no 1933. līdz 2023. gadam.

Referāta uzdevumi:

- Īss karoga kā simbola skaidrojums;
- LU karoga idejas analīze;
- Kritisks vērtējums par LU karoga izmantošanas problēmu studentu akadēmisko mūža organizāciju starpā;
- LU karoga likteņa un nozīme mūsdienās vērtējums.

Karogs kā LU simbols

- Karogs, līdzīgi kā ģerbonis (vai emblēma) un himna, ir LU saimes (studentu, mācībspēku un zinātnieku) apvienojošs simbols, ko aizsargā 1998. gada 18. februārī Latvijas Saeimas apstiprinātā un 2022. gada 27. maijā LU Satversmes sapulces atjaunotā 3. LU Satversme.
- 1923. gada 28. martā Latvijas Saeimas apstiprinātajā 1. LU Satversmē **nav nekas rakstīts par LU karogu.**
- Necienas izrādīšana (apgānīšana, nesaudzīga aprūpe vai ignorēšana) LU karogam būtu jāuzskata par necieņu pret pašu simbolu un pret LU saimi kopumā.
- LU pienākums ir rūpēties un gādāt par saviem simboliem, lai tie saglabātos paaudžu paaudzēs, apliecinot pašas LU saimes atbildību par vēsturiskās kontinuitātes nodrošināšanu.

LU karoga ideja

- Ideja radās **1933. gada 17. jūnijā**, kad **LU Studentu kora apvienība lūdza tā laika LU rektoram**, ķīmijas profesoram Jūlijam Auškāpam izsniegt karogu braucienam uz Igaunijas dziesmu svētkiem. Studenti-koristi gribēja nest LU vārdu starptautiski, saliedējoties zem LU saimes vienojoša simbola.
- 1937. gada 20. oktobrī **LU Padome nozīmē Izdaiļošanas komisiju** LU Arhitektūras fakultātes tēlotājmākslas darbnīcas vadītāja, latviešu gleznotāja Vilhelma Purvīša asistenta Jāņa Borkovska vadībā.
- 1920. gados LU **aktuāli bija pabeigt bijušā RP/RPI reorganizāciju**, līdz ar to tajā laikā par LU karoga nepieciešamību nedomāja.

LU vēsturiskā karoga paraugi

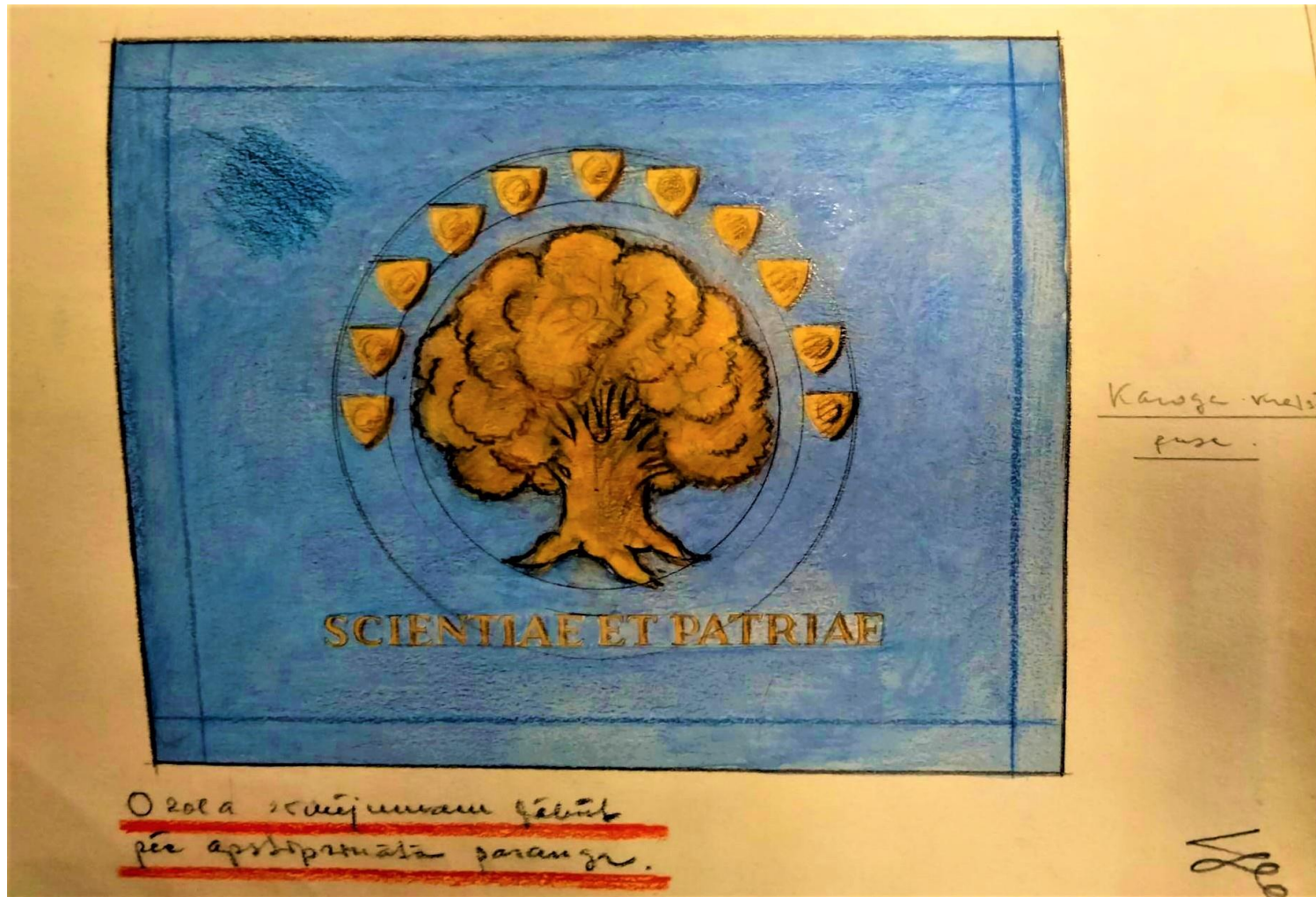
(Foto: no LNA LVVA krājuma)

(Foto: no LNA LVVA krājuma)

...

(Foto: no LNA LVVA krājuma)

LU karoga izgatavošana

- LU karoga izgatavošanā finansējumu nodrošināja LU studentu korporāciju vecbiedru (filistru) biedrību apvienojošā jumtorganizācija – LU Filistru biedrību savienība.
- LU Filistru biedrību savienības prasība 1938. gada 1. jūnijā – **LU karogs tiek izgatavots pēc LU Izdaiļošanas komisijas izstrādātā parauga un pēc asistenta Jāņa Borkovska norādījumiem.**
- Šūšanas darbus veica starpkaru perioda latviešu sieviešu tiesību aizsardzības organizācija – Latvju sieviešu nacionālā līga.
- 1938. gada 22. jūlijā Latvijas izglītības ministrs, LU vēstures profesors un tā laika bijušais LU rektors Augusts Tentelis, *lettonus* apstiprina LU karoga projektu pēc LU rektora, ķīmijas profesora Mārtiņa Prīmaņa, *talavus* lūguma.

LU karoga iesvētīšana un atklāšana

- LU rektors M. Prīmanis, *talavus* nosaka LU karoga pasniegšanas un iesvētīšanas aktu **trešdien 1938. gada 16. novembrī, plkst. 18.00 LU Lielajā aulā.**
- LU karoga dāvinātāji – LU Filistru biedrību savienība – uzaicina visu LU studentu akadēmisko mūža organizāciju jumtorganizāciju prezidijus.
- LU rektors ar saviem prorektoriem un visiem LU Padomes locekļiem **pulcējās LU Senāta zālē**, lai no turienes uz LU Lielo aulu dotos' talāros un galvassegās.
- LU karogu iesvēta **LU Teoloģijas fakultātes privātdocents, Latvijas Evaņģēliski-luteriskās baznīcas garīdznieks Teodors Grīnbergs.**
- Iesvētīto karogu M. Prīmanis, *talavus* nodot **LU Studentu padomei**, kas to novietot LU Mazajā aulā.

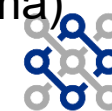
LU vēsturiskā karoga oriģināls šodien

(Foto: no RVKM krājuma)

(Foto: no RVKM krājuma)

LU karoga izmantošanas problēma

- Nekorporatīvās studentu organizācijas – studentu konkordijas, studentu/šu vienības, studentu biedrības u.c. akadēmiskās mūža organizācijas – **panāca spiedienu uz LU rektoru**, liedzot Latvijas valsts 20 gadu jubilejā (1938. gada 18. novembrī) maršēt ar LU karogu no LU galvenās ēkas uz Rīgas Brāļu kapiem.
- Korporatīvajām studentu organizācijām – studentu/šu korporācijām – **tika pārņemta «uzurpācija» LU**. Tika kritizēta korporantu lielā ietekme LU sistēmā (LU rektora amatā, LU Studentu padomē un Latvijas Izglītības ministrijā). Kā argumentu formulēja – **LU karogs vieno gan korporantus, gan nekorporantus**. Tomēr LU Studentu padomē gandrīz 50% no 40 mandātiem piederēja latviešu studentu/šu korporāciju apvienotajai frakcijai, kas liek apšaubīt LU Studentu padomi kā visu LU studējošo interešu pārstāvošu institūciju.
- LU karogu lūdza, apstiprina, finansē un dāvina studentu korporācijas.
- LU karoga nešanu 18. novembrī **atliek līdz 1939. gada 18. novembrim**, kad ar to sāk iet gājienā – korporanti iet pa priekšu ar LU karogu, bet nekorporanti ar Latvijas valsts karogu aizmugurē. Tas bija LU rektora M. Prīmaņa, *talavus* kompromiss.

LU karoga rehabilitācija

(Foto: no LU Muzeja krājuma)

...

(Foto: no LU Bibliotēkas krājuma)

LU karoga kopijas iesvētīšana

(<http://periodika.lv/periodika2-viewer/?lang=fr#panel:pa|issue:129147|article:DIVL932|query:LU%20karogu%20>)

LU karoga kopijas aiznešana uz LU galveno ēku

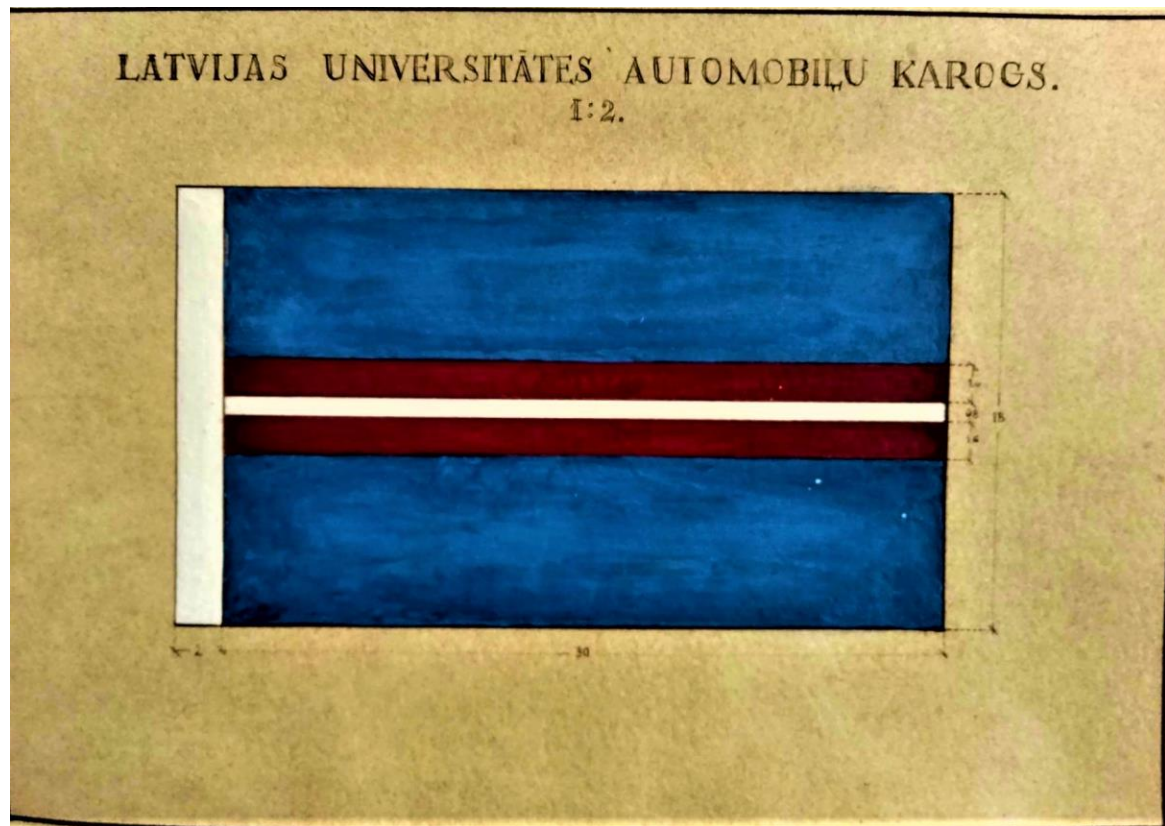
(Foto: no LU Muzeja krājuma)

(Foto: no LU Muzeja krājuma)

Nerealizētie LU karoga projekti

(Foto: no LNA LVVA krājuma)

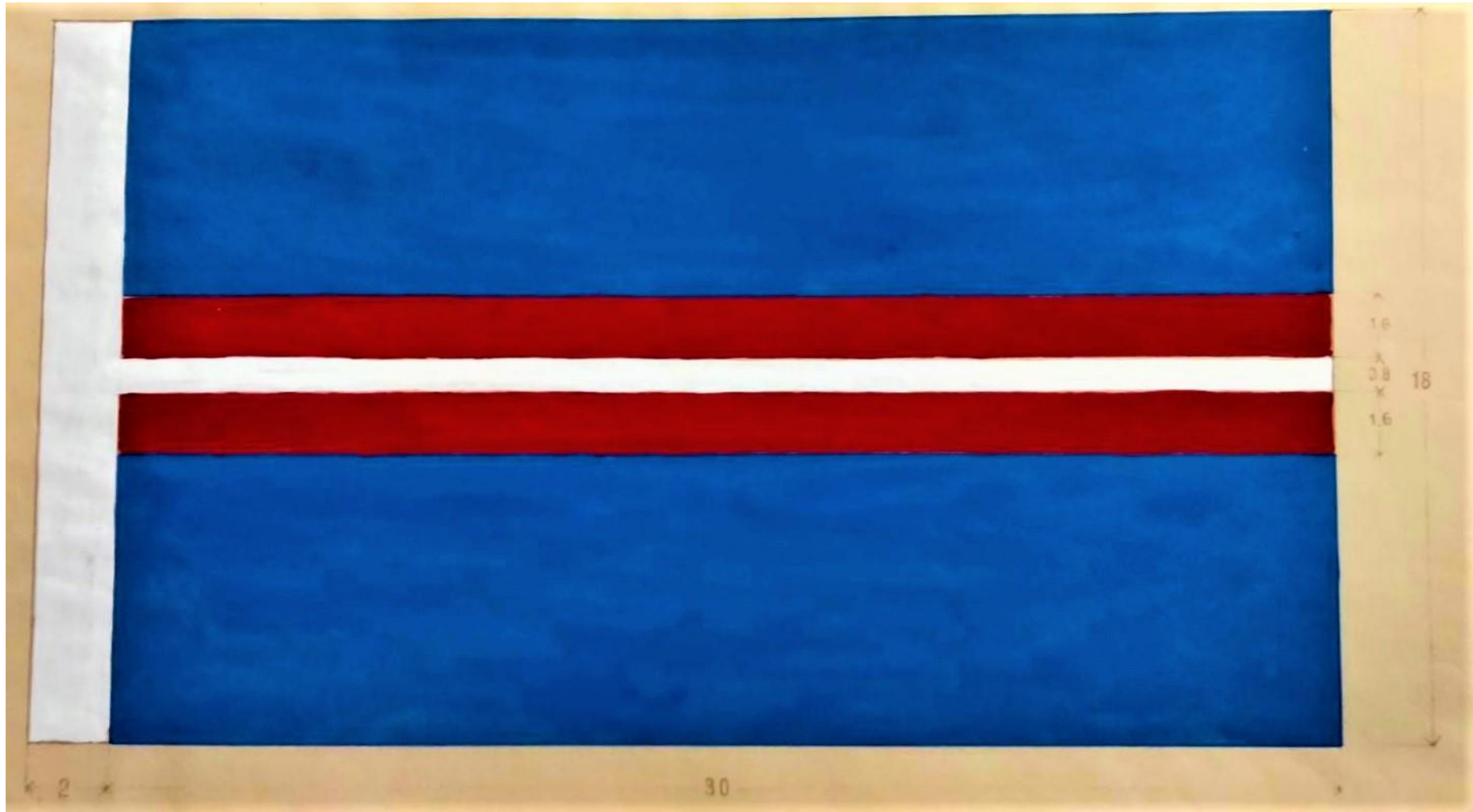

<https://enciklopedija.lv/skirklis/23220-Latvijas-Valsts-prezidenta-instit%C5%ABcija>

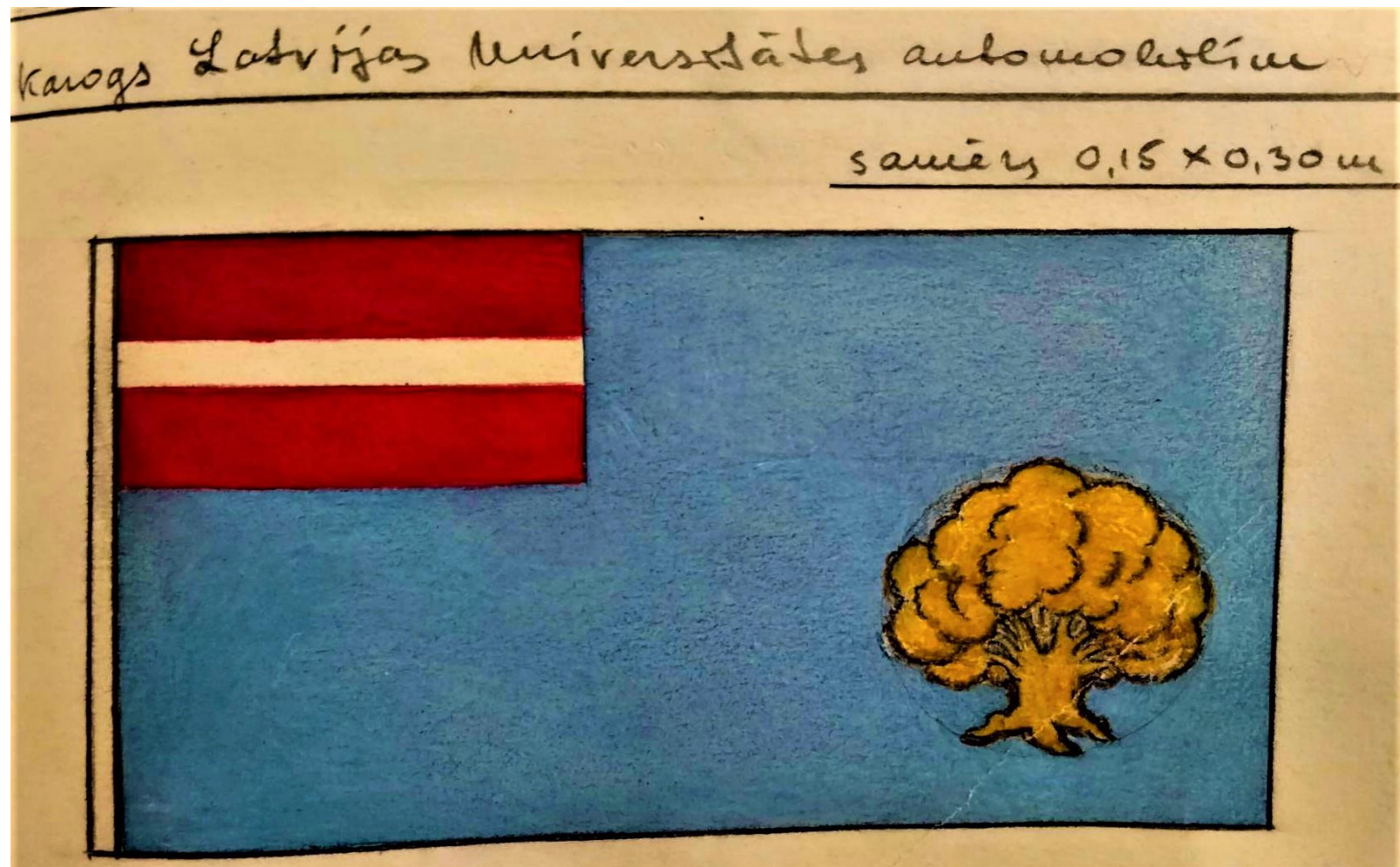

...

(Foto: no LNA LVVA krājuma)

(Foto: no LNA LVVA krājuma)

Secinājumi

- LU vēsturiskajam karogam nav zudusi simboliskā nozīme, taču mainījusies studentu akadēmisko mūža organizāciju attieksme pret to.
- Attieksme ir ļoti neitrāla, jo mūsdienās visi studentu akadēmisko mūža organizāciju biedri/es sev neidentificē ar LU, bet gan ar citām Latvijas un pasaules universitātēm.
- Starp LU karoga oriģinālu un kopiju pastāv vēsturiskā kontinuitāte, ko panāca latviešu karogu darinātāja Ausma Apša un LU rektors, fizikas profesors Juris Zaķis, *gersicanus*.
- Okupācijas varu aizliegums izmantot LU karogu simboliskiem nolūkiem izraisīja tā aizmirstānu uz 2 paaudzēm, ka LU Muzejam nācās par to atgādināt caur zinātnisko pētniecību. Taču okupācijas varas karogu saglabāja, nododot to pastāvīgā glabāšanā RVKM, tādejādi nodrošinot simbolisku kontinuitāti LU starp 1918. gadā dibināto un 1991. gadā atjaunoto Latvijas valsti.

**Paldies par uzmanību!
Jautājumi un komentāri?
Aicinām LU saimei
saliedēties zem LU
karoga.**

